

Belysning i allmänna utrymmen

Allmänna utrymmen kan vara trappuppgång, cykel- och barnvagnsförråd, vind och källare men också tvättstuga och utebelysning. Ofta behövs både allmänbelysning och extra belysning för att utföra olika sysslor. Belysningen ska ge tillräckligt ljus och trygghet åt dem som vistas i utrymmet. Använd dagsljuset där det är möjligt.

Olika användningsområden

Att gå i en trappa, hämta saker på vinden eller arbeta i tvättstugan ställer olika krav på belysningen. Ibland behöver vi få överblick och ibland mer fokuserat ljus.

Använd dagsljus så mycket som möjligt istället för lamplyjus, både som allmän- och arbetsbelysning. Läs mer om ljuskällor i vårt faktablad Belysning. Där finns en beskrivning av egenskaperna hos ljus och en jämförelse mellan olika ljuskällor.

Denna typ av utrymmen används ofta av många olika personer och då kan belysningsstyrning vara ett bra sätt att minska tiden som belysningen är tänd.

Allmänbelysning

Funktion: Hela rummet ska lysas upp så att man ser bra t.ex. vid städning. Drifftiden bör begränsas för att minska energianvändningen.

Belysningsval: Tak- och vägglampor som ger ett jämnt ljussken i rummet och når in i alla hörn. Det ger trygghet åt dem som vistas i rummet.

För allmänbelysning fungerar lysrörsarmaturer bra men man kan också använda LED- eller lågenergilampor. Här kan man använda sig av rörelsestyrning eller tidsstyrning för att minska drifftiden, läs mer under Behovsstyrning nedan.

Arbetsbelysning

Funktion: Tillräcklig färgåtergivning och ljusmängd för att utföra olika arbetsuppgifter.

Belysningsval: Riktat ljus med halogenlampor, LED- eller lågenergilampor.

Trappuppgången

Här behövs allmänbelysning som når hela trappan. Om belysningen är rörelsestyrd är det viktigt att den tänds snabbt och att detekteringen känner av hela trapput-

rymmet. I en mindre trappa är det bra med trappkoppling som innebär att man kan tända och släcka ljuset både ovanför och nedanför trappan. Lågt sittande, diffusa vägglampor ger ett bra ljus på trappstegen.

Om belysningsstyrning används med lågenergilampor och lysrör måste dessa ha driftdon av typen HF med varmstart, som tål att vara tända kort tid utan att slita för mycket på lamporna. Äldre lysrörsarmaturer kan användas om glimtändarna ersätts med elektroniska tändare.

Om det finns dagsljus i trappan kan du använda dagsljusstyrning, läs mer under Behovsstyrning nedan.

Tvättstugan

Här behövs allmänbelysning som når hela tvättstugan och arbetsbelysning vid tvätttho, tvättmaskin och torktumlare.

Om det finns dagsljus i tvättstugan bör man placera maskiner, skåp, hyllor m.m. så att dagsljuset kan användas optimalt.

Vinden och källaren

Här behövs allmänbelysning som ska lysa upp hela vinden eller källaren för att ge trygghet. Om belysningen är rörelsestyrd är det viktigt att den tänds snabbt och att detekteringen känner av hela utrymmet. Med hjälp av enkel tidsstyrning kan belysningen släckas efter en inställd tid.

Garage

Här behövs allmänbelysning som kan lysa upp hela garaget. Det är en säkerhetsfråga att belysningen tänds tillräckligt snabbt i garaget och då fungerar moderna lysrör med närvarostyrning fint.

Bilden lånad ur Energimyndighetens skrift "Vägledning för energieffektiv och god belysning".

Utebelysning

Gångar, trappor, träd och buskar ska belysas utan att blända förbipasserande. Lågt placerade lampor vid trädgårdsgångar och trappor upp till huvudentrén gör det säkert att förflytta sig. I mindre armaturer passar t.ex. LED-lampor bra. I större armaturer utomhus rekommenderas belysning med högtrycksnatrium och metallhalogen. För att minska energianvändningen kan dagsljusstyrning och/eller rörelsesensorer användas, läs mer under behovsstyrning nedan.

Behovsstyrning

I utrymmen som används av många olika personer är det bra med någon form av automatisering för att minska tiden som belysningen är tänd. Man kan då minska energianvändningen med tids-, dagsljus- eller närvarostyrning. I utrymmen med dagsljus kan det vara onödigt att använda närvarostyrning. Det är ju naturligt att tända ljuset när man tycker att det är för mörkt. I sådana utrymmen kan det räcka med enkel tidsstyrning för att begränsa drifttiden.

Man kan också komplettera närvarostyrning med en fotocell som blockerar upptändning när det naturliga ljuset är tillräckligt. Närvarostyrning kan vara praktiskt att använda i garage, vinds- och källargångar.

En rörelsesensor med akustisk detektering kan användas om ljuset bara ska vara tänd kortvarigt. Det kan minska drifttiden från 24 timmar till 2–3 timmar per dygn vilket sparar ca 80% av energin.

Val av ljuskälla

Det finns en rad olika halogen-, LED- och lågenergilampor att välja mellan. Läs mer om olika ljuskällor i vårt faktablad Belysning.

Armaturer

Tänk efter noga innan du väljer en ny armatur. Fundera över om du vill kunna reglera ljusnivån i utrymmet.

För att undvika skarpa skuggor i rummet kan man välja en armatur som lyser både nedåt och uppåt. Välj armaturer med bra reflektorer så att ljuset sprids väl i rummet.

Använd aldrig större watt-tal än vad som finns angivet i armaturen. Med lågenergi- och LED-lampor kan man få mer ljus än med glödlampor utan att överskrida det maximalt tillåtna wattalet för armaturen.

Tänk på kvaliteten. Det är stor skillnad på hållbarhet hos material, lamphållare, ledningar m.m. Pris och kvalitet hänger ofta ihop.

När du väljer ljuskälla till armaturen, kontrollera om den passar och får plats i armaturen

Mer information

Vårt faktablad "Belysning" ger mer allmän information om belysning, se www.energiradgivningen.se

Broschyren "God belysning" handlar om belysning i bostaden. Den finns på www.energimyndigheten.se.

På www.lampinfo.se finns det mer fakta om energieffektiv belysning.

December 2010

Fråga rådgivarna 08-29 11 29
www.energiradgivningen.se